

Lärarhandledning – *Resan till Särkland*

För lärare i årskurs 4–6

Om föreställningen

Resan till Särkland är en sagoteaterföreställning som väver samman historiska fakta med dramatik, musik och muntligt berättande. Eleverna får följa en resa från Norden till fjärran länder, där vikingarnas liv, tro, resor och möten med andra kulturer blir levande genom gestaltning.

Föreställningen bygger på historiska källor men också på den muntliga berättartradition som var central under vikingatiden. Den är skapad för att väcka intresse, förståelse och nyfikenhet för historia genom en estetisk och känslomässig upplevelse.

Årskurs 4 – Den första historiska resan

I fyran tar eleverna sina första steg in i den längre historiska berättelsen. Föreställningen väcker nyfikenhet, känsla och förståelse för hur livet en gång såg ut.

- Koppling till centralt innehåll: Från jägare och samlare till bofasta jordbrukare – hur detta leder vidare till vikingatidens gårdar.
- Värdegrund: Eleverna tränar på att förstå andras livsvillkor och jämföra dåtid med nutid.
- Berättande: Föreställningen introducerar den muntliga traditionen som historiens bibliotek.
- Didaktisk vinst: En stark upplevelse som kan inspirera till kartövningar, egna sagor och jämförelser mellan nu och då.

För åk 4 blir föreställningen den **första stora historiska resan**, en berättelse som gör det förflutna levande och begripligt.

Årskurs 5 – Vikingatiden i centrum

I femman står vikingatiden i centrum i kursplanen. Föreställningen är den **perfekta ingången** för att levandegöra epoken och förankra fakta i känsla och berättelse.

- Koppling till centralt innehåll: Tidsperiod, samhälle, religion, resor och källor – allt gestaltas i föreställningen.
- Språkutveckling: Eleverna tillägnar sig nya begrepp, skriver egna texter och tränar tolkning av både sagor och fakta.
- Historisk förståelse: Diskutera orsaker och konsekvenser av resor, och skillnaden mellan olika källor.
- Didaktisk vinst: En känslomässig upplevelse som eleverna minns bättre än enbart fakta från böcker.

För åk 5 blir föreställningen **hjärtat i arbetet med vikingatiden**.

Årskurs 6 – Bro till högstadiet

Även om vikingatiden inte är huvudtema i sexan, är föreställningen en **ovärderlig bro** mellan mellanstadiet kronologi och högstadiets tematiska historia.

- Koppling till centralt innehåll: Civilisationer, imperier, kulturmöten och migration blir konkreta genom vikingarnas resor.
- Värdegrund: Samtal om tro, moral, samhällen och möten mellan kulturer.
- Förberedelse för högstadiet: Eleverna tränar historiska jämförelser och begrepp som civilisation, imperium och migration.
- Språk och kommunikation: Lyssnande, reflektion och skrivande som stärker både svensk- och historieämnet.

För åk 6 blir föreställningen en **avslutande historisk resa** som knyter ihop mellanstadiets innehåll och pekar framåt mot högre studier.

Praktisk handledning per årskurs

Årskurs 4 – Introduktion till historia och berättande

Fokusområden:

- Från jägare och samlare till bofasthet.
- Vikingarnas vardag: hem, arbete, familj.
- Sagans roll som historiens bibliotek.

Klassrumsaktiviteter:

- Rita en karta över resan till Särkland.
- Skriv och berätta egna sagor inspirerade av föreställningen.
- Jämför livet på en vikingagård med elevernas eget liv.

1. Resekartan

- Eleverna ritar en karta över vikingarnas resa till Särkland.
- Markera startpunkten i Norden, vägar längs floderna, viktiga handelsplatser och slutmålet.
- Diskutera: *Varför tror ni vikingarna reste så långt?*
- Utveckling: Jämför kartan med dagens världskarta – vilka länder reste de genom?

2. Mitt liv på en gård

- Eleverna skriver en kort berättelse: *En dag på en vikingagård.*
- Låt dem välja roll: barn, bonde, husfru eller träl.
- De beskriver vad de gör under en dag – arbete, lek, mat, relationer.
- Kombinera med bild: eleverna ritar sin gård och den roll de valt.

3. Sagans kraft

- Diskutera varför man berättade sagor förr (innan böcker och tv fanns).
- Eleverna får skapa **egna korta sagor** som kunde ha berättats vid elden på en vikingagård.
- Förslag: Låt eleverna arbeta i smågrupper och framföra sagan muntligt för klassen.

4. Föreställningens minnesbilder

- Direkt efter föreställningen: Eleverna får rita eller skriva **den scen de minns bäst**.
 - Samtala i helklass: *Varför fastnade just den bilden hos dig?*
 - Detta tränar både minne, reflektion och bildspråk.
-

Årskurs 5 – Vikingatiden i centrum

Fokusområden:

- Tidsperioden: när och hur länge varade vikingatiden?
- Samhället: gårdar, styrning, roller.
- Religion: asatron och dess gudar.
- Resor: handel, färder och kulturmöten.
- Historiska källor: arkeologi, runor och sagor.

Klassrumsaktiviteter:

- Diskutera varför människor reser – då och nu.
- Jämför saga och fakta: vilka delar av föreställningen bygger på källor?
- Skriv egna historiska texter: brev, dagbok eller berättelser från en resa.

1. Brev från resan

- Eleverna skriver ett brev hem från en vikingaresa till Särkland.
- Innehåll: vad de ser, vilka människor de möter, vad de handlar med, och hur de känner sig.
- Detta tränar både historia (fakta) och svenska (skrivförmåga).
- Tips: Låt några brev läsas högt – som en mini-föreställning.

2. Fakta vs saga

- Dela in eleverna i grupper.
- Varje grupp får en scen ur föreställningen. De diskuterar: *Vilka delar är historiskt möjliga? Vilka är sagoelement?*
- Eleverna redovisar i form av en tabell: “Fakta” – “Saga”.
- Detta tränar **källkritik** och förståelse för skillnaden mellan historia och myt.

3. Handelsvaror och kulturmöten

- Undersök: Vad tog vikingarna med hem från sina resor? (silver, siden, kryddor).
- Eleverna gör en ”**handelskatalog**” där de ritar och beskriver varor.
- Diskutera: *Hur skulle livet i Norden ha sett annorlunda ut utan dessa varor?*
- Utveckling: Gör en ”byteslek” i klassen där eleverna byter varor med varandra och ser hur olika resurser kan spridas.

4. Gudarnas värld

- Välj ut en myt från asatron som nämns i föreställningen.

- Låt eleverna dramatisera myten i smågrupper.
- Efteråt diskuterar klassen: *Vad berättar myten om människors tro och världsbild?*

Årskurs 6 – Jämförelser och fördjupningar

Fokusområden:

- Civilisationer och imperier: jämförelser med Särkland och Bysans.
- Begrepp: monarki, kulturmöte, migration, civilisation.
- Värdegrund: moral, tro och livsfrågor i historiskt perspektiv.
- Historiska jämförelser: likheter och skillnader mellan då och nu.

Klassrumsaktiviteter:

- Diskutera kulturmöten: hur påverkade de vikingarna?
- Arbeta med begreppen civilisation och imperium.
- Skapa jämförelsetabeller: vikingatidens samhälle vs dagens.

1. Samhällen i jämförelse

- Eleverna gör en jämförelsetabell mellan:
 - Vikingatidens Norden
 - Särkland (kalifatet/Bysans)
 - Dagens Sverige
- Rubriker: styre, religion, handel, vardagsliv.
- Diskutera i helklass: *Vad har förändrats mest? Vad känns igen?*

2. Begrepps jakt

- Föreläsningen introducerar viktiga begrepp: civilisation, imperium, monarki, kulturmöte, migration.
- Dela ut begreppskort till grupper.
- Varje grupp skapar en kort presentation med exempel från föreläsningen.
- T.ex.: "Migration – vikingarna reste och bosatte sig i andra länder."

3. Kulturmöten då och nu

- Diskutera: *Hur förändras människor av att möta andra kulturer?*
- Eleverna får skriva korta reflektionstexter:
 - *Vad kan man lära sig av resor?*
 - *Vilka risker och möjligheter finns i kulturmöten?*
- Utveckling: Knyt an till elevernas egna erfarenheter av resor eller möten med nya traditioner.

4. Historiskt dilemma

- Läraren presenterar ett scenario: En grupp vikingar når Särkland. De måste välja mellan handel, allians – eller plundring.
- Eleverna arbetar i grupper och diskuterar: *Vad skulle ni göra och varför?*
- Redovisning sker som en mini-debatt, där grupperna argumenterar för sina val.
- Tränar både historisk förståelse och etiskt tänkande.

Avslutande tips

- Se föreställningen som en **upplevelsebaserad startpunkt**.
- Låt eleverna bearbeta upplevelsen direkt efteråt genom skrivande, ritande och diskussion.
- Knyt tillbaka till läroplanens begrepp och innehåll – så att eleverna ser sambandet mellan saga, historia och kunskap.